

Gospodar in gospodinja

LETO 1940

28. FEBRUARJA

STEV. 9

Nekaj o obcestnih nasadih

Sadjarstvo kot važna kmetijska panoga — umno sadjarstvo — se je začelo pri nas vpeljavati nekako v prvi polovici minulega stoletja. Razvijati se je začelo prav za prav šele potem, ko so se jele ustanavljati drevesnice, ki so omogočile zasajanje obširnejših in enotnejših nasadov. V tisti dobi so začeli saditi sadno drevje tudi ob cestah. Prvi taki nasadi so bili ob državnih cestah po severni Štajerski, odkoder so se razširili tudi po južnem, slovenskem delu. Na bivšem Kranjskem se obcestni nasadi niso kaj prida udomačili, bodisi ker se poklicane oblasti za to niso zanimale, bodisi ker obcestja v naših krajih niso za sadno drevje tako prikladna kakor na bivšem Štajerskem. Za obcestne nasade so oblasti, ki so jih dala zasajati, tudi primerno skrbela, v kolikor se je v tistih časih sadno drevje sploh oskrbovalo. Zato so ti nasadi za tiste čase imeli svoj pomen. Pridelalo se je na ta način kolikor toliko sadja (izvečine jabolka), ki je prav prišlo komur koli že. Na kakovost se takrat ni gledalo tako kakor dandanes, ker je šla dobro v promet tudi slabejša, tako imenovana tržna in mošna roba. Poleg tega je nudil lepo vzdrževan obcestni nasad, zlasti dokler ni bil prestar in presledkast, lep, slikovit pogled na dotično pokrajino. Ob hudih zimah, ko je zapadel velik sneg, so bili ti nasadi tudi nekak kašipot za voznike, da niso, zlasti ponoči, zabredli v cestni jarek.

Ob koncu minulega stoletja, prav posebno pa v zadnjih desetletjih tega stoletja, so se razmere, kar se tiče obcestnih nasadov, tako temeljito spremenile, da so ti nasadi zgubili ves svoj prvotni pomen in svojo gospodarsko vrednost. Dandanašnja sadjarska kultura je po vsem drugačna nego je bila pred 50 in več leti. Sadno drevje spada v sadovnjak; ob cestah donaja prav neznatne koristi, pač pa je velika ovira za promet, pa je tudi še v drugih ozirih v škodo

in v spodtiko za napredno, umno sadjarstvo.

Dandanašnja sadna kultura stremi za tem, da pridelamo čimveč namiznega sadja, prvovrstne kakovosti, ker le tako sadje ima veljavo in na sadnem trgu svojo primerno ceno. Sadno drevje pa, ki naj rodi namizno sadje, zahteva pa po načrtu izvedeno, močno (intenzivno) obdelovanje, prav posebno, kar se tiče gnojenja in varstva pred zajedavci. Takega obdelovanja po obcestnim nasadom skoraj ni mogoče nuditi; saj se je celo preprosta nega (kakor snaženje, obrezovanje) opustila in je obcestno drevje, ker nima pravega gospodarja, prepuščeno bolj ali manj samo sebi. Zato je pridelek pičel in še slabejše kakovosti, kakršnega imamo pa že itak preveč.

Poleg tega je zanemarjeno sadno drevje ob javnih cestah le v spodtiko in slab zgled za vse mimoidoče, zlasti pa za tujce. Pa je tudi v škodo vsem sosednjim sadjarjem, ker na takem premalo ali celo prav nič oskrbovanem (neškropljenem) drevju se nevirano razmnožujejo mnogoštevilni zajedavci in bolezni, ki okužujejo sosednje sadovnjake. — Toliko torej, kar zadeva gospodarsko vprašanje.

Prav tako ali pa še bolj važno je pa vprašanje prometa. Vsakomur je znano, kako se je promet po naših državnih, banovinskih in drugih cestah zadnja desetletja pomnožil in razširil. Saj je že ni skoraj ceste, kjer bi dandanes ne vozili ogromni avtobusi, težki tovorni avtomobili in kjer ne bi brzeli osebni avtomobili in motorna kolesa. In za vsa ta vozila so obcestni nasadi ovira v dveh ozirih. Prvič zapirajo pogled v večjo daljavo, posebno v ovinkih in tako ovirajo hitrost vožnje. Drugič pa gosti in starejši obcestni nasadi obsenčujejo ceste, da se ne more hitro osušiti. Zaradi tega je blatna, ob dolgotrajni suši pa silno prašna. Blatna cesta je

mehka in se hitro kvari. Prašna cesta je pa neznosna nadloga za počasneje voznike z živinsko vprego, za kolesarje in za pešce.

Sadno drevje ob cestah je večkrat tudi velika ovira za električne napeljave. Ko doraste do električnih žic, pride uslužbenec dotičnega podjetja s sekuro in žago ter ne glede na obliko drevesa, prav neusmiljeno in nestrokovnjaško oklesti vrhove, da oprosti žico in prepreči zvezo z zemljo. Čimbolj se širi različni, nekateri tudi za življenje nevarni daljnovodi, tem manj prilike bo za obcestne nasade. Ni namreč pričakovati, da bi se električne napeljave umikale obcestnim nasadom, pač pa se bo moralo sadno drevje ob cestah umakniti sodobnim električnim napeljavam, ki gredo večinoma ob cestah.

V nekem oziru so tudi nekateri mejaši ovira za obcestne nasade, ker se boje sence, ki jo meče odraslo sadno drevje na njihova obcestna zemljišča. Zlasti se opaža od te strani nek odpor proti novim obcestnim nasadom. Mnogo mladega sadnega drevja uničijo (obe-

lijo, polomijo, posekajo, poružejo) že takoj prva leta po sajenju.

Iz povedanega lahko presodimo, da sadno drevje spričo sedanjih gospodarskih in prometnih razmer ne spada ob ceste in torej ne kaže, da bi še v bodoče prirejali take nasade. Ako in kjer so pa iz kakršnegakoli razloga (n. pr. iz vojaških razlogov) obcestni nasadi potrebni, naj se v to svrhu zasaja hitro rastoče gozdno drevje.

Glede že obstoječih nasadov je nujno potrebno, da se popolnoma propadli nasadi nemudoma odstranijo, da ne bodo delali pokrajini sramote. Kar pa je nasadov, ki so še toliko v dobrem stanju, da se dajo še ohraniti, naj se strokovno oskrbujejo (osnažijo, škrope, gnoje). Za to naj poskrbi cestna oblast, ki naj izposluje, da se bodo spet vpeljali na kmetijskih šolah sadjarski tečajji za cestarje. Prav tako naj poklicana oblast pouči uslužbenca, ki nadzirajo električne napeljave, da s sadnim drevjem ravnaajo tako, kakor narava in potreba te kulturne rastline zahteva. H.

Gradbeni načrti

(Nadaljevanje.)

O posameznih načrtih, ki smo jih zadnjič naštevali, moramo vedeti:

1. Tlorisi.

a) V tlorisu mora biti označena za vsak prostor v zgradbi notranja izmera površine (notranja svetloba) v dolžini in širini, kakor tudi skupna zunanja dolžina in širina zgradbe.

b) Za vsako nadstropje zgradbe mora biti narisana poseben tloris prostorov. Točnost načrtov se pri večnadstropnih stavbah lahko ugotovi s tem, da položimo prosojne posnetke tlorisov posameznih nadstropij drugega na drugega, pri čemer se pokaže, da-li se narisani tlorisi v merah vjemajo.

c) Za vsak zid mora biti označena debelost v cm, vendar se označba »cm« ne pripisuje k številkam. Navadno so sploh vse mere mišljene v cm in pomeni torej n. pr. »50« pol metra, »750« pa sedem in pol metra dolžine.

č) Medsebojna razdalja oken in vrat se računa od zidnega vogala zunaj stavbe do sredine širine oken ali vrat in od

sredine enega do sredine drugega okna ali vrat.

d) Mere oken in vrat se označijo navadno z ulomkom, n. pr.: »90/190«, kar pomeni, da merijo vrata znotraj 90 cm v širino in 190 v višino.

e) Samoumljive (n. pr. vzporedne) mere se na načrtih ne označujejo.

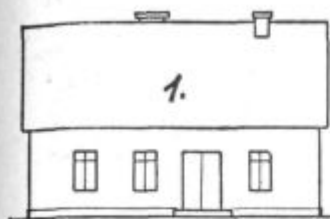
2. Prerezi.

a) Glede označevanja mer velja vse, kar smo naštevali pri tlorisih, le da pri prerezi ne pomenjajo mere dolžine in širine prostorov, temveč višino in dolžino, oz. višino in širino.

b) Višina nadstropij se meri od poda spodnjega do poda zgornjega nadstropja, notranja višina nadstropij pa od poda do stropa posameznih nadstropij. V načrtih morata biti označeni obe višini, ali pa notranja višina in višina medstropa.

c) Za izhodišče višinskih mer je na prerezihih označena neka višinska točka bodoče zgradbe (n. pr. višina vežnega praga, kletnih tal ali slično), ali pa določena višinska točka v neposredni bližini

Navodilo za čitanje gradbenih načrtov

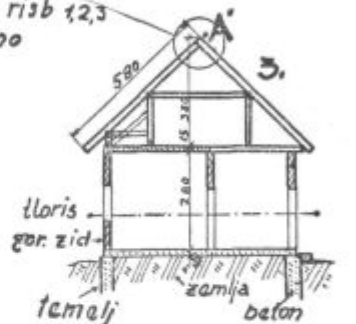
1. (močno povečano)

Merilo risb 1:2,3
1:300

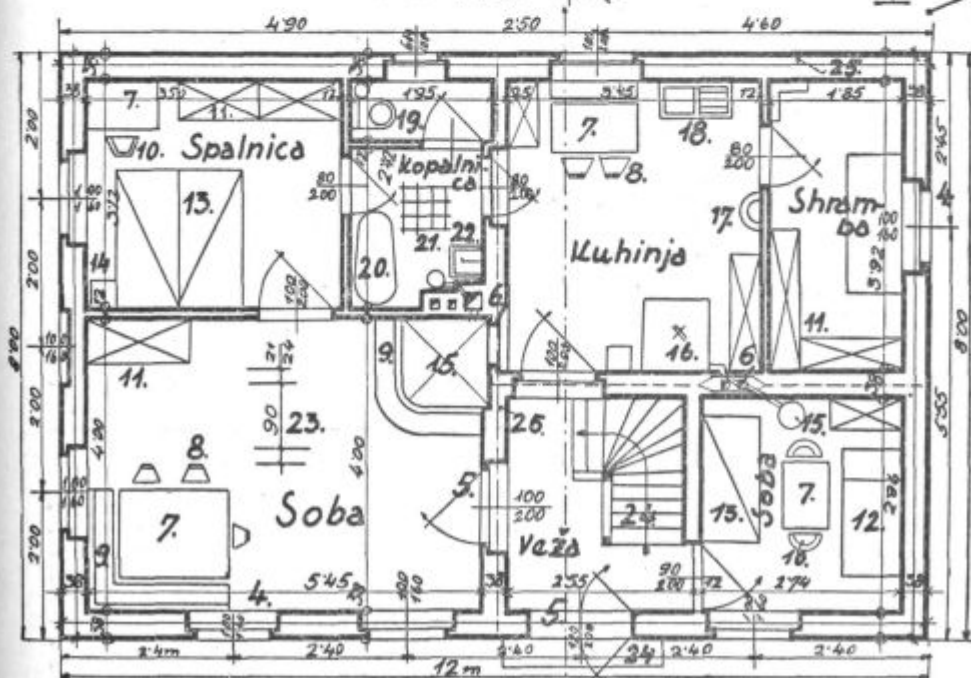
1. Naris (vertikalna projekcija)	15. Pači
2. Perspektiva	16. Štedilnik
3. Prečni prerez	17. Kuh. umivalnica
4. Okna	18. --- z odcedilom
5. Vrata	19. Stranišče
6. Dimniki	20. Kopalna kad
7. Mize	21. Tlak
8. Stoli	22. Umivalnica z vodo vod.
9. Klopi	23. Mre tramov
10. Naslanjači	24. Stopnice
11. Omara	25. Vezni
12. Otomana	26. Vezni-traverze
13. Postelja	
14. Nočne omarice	

Označbe: mre

smar nivo označba pomena

Merilo 1:100

Tloris

stavbišča (n. pr. prag sosedne zgradbe itd.) kot »nivele« (—) ter se vse višine na zgradbi merijo od te točke navzgor (+) in nazdol (—).

d) V navpičnih prerezih je navadno z rdečo črto zaznamovana višina, kjer so mišljeni vodoravni načrti — tlorisi.

3. Narisi.

Služijo v ponazoritev zunanjšega izgleda važnejših delov ali celotne zgradbe od določene strani. Navadno so izdelani v navpičnem obliku (vertikalni projekciji), včasih pa tudi v takozvani perspektivi, ki kaže bodočo stavbo tako, kakoršno bi videli z očmi z določenega mesta.

II. Izvršitev načrtov.

S pomočjo ravnal in meril s svinčnikom in tušem narisani matični načrti se se na posnetih načrtih prevlečejo s črnim ali raznobarnimi tuši (= posebno črnilo). Zidovi in drugi deli stavbe se sčrtkajo (šrafirajo), ali pa pobarvajo posamezne dele stavbe z barvami, ki so slične naravnim barvi gradiva, iz katerega je mišljen ta del zgradbe. Navadno se na načrtih barva: zemlja — rjavo; glina — rjavorumen; pesek — sivo; opečnat zid — rdeče; kamnit zid — sivozelen; beton — plavozelen; železobeton — še temnejši; leseni deli — svetlorumeni; železni deli — temnomodri; itd.

Razen posnetkov (kopij) se delajo tudi odtiski načrtov.

Črte, ki označujejo dele zgradbe, so povlečene v načrtih s tušem močnejše, med okni, vrati itd. tanko, mere pa prav tanko ali celo samo črtkasto (---), ali pa z drugobarvnim tušem.

III. Označevanje mer (kotiranje) znaki.

Vse mere, ki so potrebne za pravilno izvršitev zgradbe, morajo biti v načrtih navedene. Kot že povedano, označujejo mere za zidane in lesene dele zgradb v cm, za železne dele (n. pr. prereze [= profile] traverz) pa v milimetrih.

Na načrtih so zmeraj zapisane mere za one smeri in za one dele zgradbe, ki so vidni v smeri, v kateri je mišljen prerez (tloris, naris).

Pri lesenih ostrejših se morajo v načrtih označiti mere vseh posameznih vrst ostrejših delov (škarjevcev [= špirovcev], leg, razpor itd.).

Za železne nosilce (traverze) se v načrtih označijo razen dolžine še profilne

številke (Profil Nr.), pod katerimi se v trgovinah z železnino dotične vrste traverz dobe.

Pri lesenih stropih se v tlorisih posameznih nadstropij označi smer, v kateri se bodo položili nosilni trami, z dvema vzporednima črtama, poleg katerih se zapišejo mere nosilnih tramov (dolžina in tesava) ter njih razstoj. Le kjer so nosilni trami neenakomerno razvrščeni, se vrta v tloris lega vsakega trama s črtastimi (= =).

Za označevanje posameznih delov zgradb uporabljajo arhitekti (strokovnjaki za izdelovanje gradbenih načrtov) in gradbeni obrtniki posebne znake, katerih najvažnejše smo objavili v zadnji številki.

Za posebne, nenavadne vrste označb na načrtih pa je navadno na dotičnih načrtih samih napisano navodilo za čitanje (legenda).

Pripomniti je treba še, da sme načrte za gradbo, ki se vlagajo pri gradbenih oblastvih obenem s prošnjo za gradbeno dovoljenje izdelovati samo, kdor je v to upravičen po zakonu. Tudi morajo biti taki načrti od projektanta (risatelja načrtov), kakor tudi od gospodarja in gradbenega podjetnika (onega, ki bo gradbo izvršil) podpisani ter pravilno kolkovani.

Za kmečke stavbe v nekaterih podeželskih okoliših pa ni nujno potrebno vlagati gradbenih načrtov za nameravane gradnje.

Posebno v teh primerih je nujno potrebno, da zna gospodar sam presoditi, da-li načrti, ki mu jih je kdo za njegovo zgradbo napravil, ustrezajo njegovim potrebam, namenu, kateremu bo stavba služila in zakonskim predpisom ter zdravstvenim in drugim zahtevam.

Radi tega naj bi vsak kmečki gospodar tele vrstice temeljito proučil, najboljše ob kakem izgotovljenem načrtu, nato pa shranil, da jih ima pri roki v primeru potrebe.

T. B.

Pravni nasvet

Trošarina od vina, ki je namenjeno za hišno uporabo. D. Z. Brali ste, o novih predpisih o trošarini, vendar ne veste, če se mora plačati tudi trošarina od tistega vina, ki ga vinogradnik porabi doma. — Od vina, ki ga proizvajalec potrošijo za domačo uporabo, se ne plačuje državna trošarina. Vseeno je, ali to vino porabi proizvajalec sam, ali pa njegovi delavci.

Nerodna leta

Saj ne vemo prav natančno, v katero starost padejo ta leta. Vsak deček in vsaka deklica pa jih enkrat mora preživeti. In naj bodo razmere, v katerih otroci žive, še tako različne, znaki teh let so pri vseh precej enaki in se menjajo le v toliko, v kolikor nadzira vzgoja to razvojno dobo in se ji posreči obvarovati otroka pred hudimi stranskimi potmi. Morda bi bilo večkrat dobro poklicati ob nastopu te nesrečne dobe zdravnika na pomoč. Vsekakor pa se morajo v teh letih starši in za njimi učitelji z vso silo in skrbjo zavzeti za mladega vročkrvneža.

Pri bistrournih in živahnih otrokih se zavedanje samega sebe — zakaj to je glavni znak teh let — seveda veliko močneje javlja kot pri boječih materinih ljubljenskih ali bojazljivih deklicah. Prirodne zmožnosti in podedovane lastnosti igrajo pri tem veliko vlogo, vendar pa samo te ne odločajo nadaljnega otrokovega razvoja. Nerodna leta se pojavijo sama od sebe. Pri rednem šolskem delu jih ni toliko opaziti kot doma, kjer je otrok bolj prost in se lažje kaže takega, kakršen je v resnici. Prav tako tudi učenec, ki je v uku pri kakem mojstru, ne more tako nebrzdano razviti svoje narave. Zato so ta leta učenja za vsakega otroka silnega pomena. Brez tega ni prave življenjske skušnje.

Doma se otrok veliko bolj prosto izživlja kot v šoli. Saj morda hišnega reda tudi doma ne zaničuje, vendar pa se nekaj upira v njem, da bi bil vedno pod nadzorstvom. In to nasprotje med voljo otrokovo in voljo vzgojiteljevo navadno uvaja nerodna leta. Najprej se otroci v tej dobi sprejo z ubogljivostjo, nato postanejo glasni, trmast, morda tudi predrzni in domišljavi. Vendar pa je to šele uvod v nerodna leta. Huje je potem, ko pride do pravega upora. V tej dobi bi otroci najraje hodili povsem svoja pota, ne pa tista, na katera jih navaja skušnja in skrb odraslih. In ta pota vodijo dostikrat daleč v stran od prave poti, često peljejo celo tik ob prepadu. Mladostna razposajenost se stopnjuje v nerodnost in ta pripelje mladega človeka dostikrat v velike nevarnosti. Kako pogosto pride ob tem do neljubih prizorov in dogodkov v domači

hiši in v šoli, da cele družine propadejo včasih ob nebrzdanem vedenju takega mladega vročkrvneža, ki mu ni mar nobene lepe besede, ne prošnje in ne solz matere in očeta.

Kaj naj storita oče in mati, da preprečita tako nesrečo svojega otroka? Najprej je treba otroku priznati njegove zmožnosti in sposobnosti. To mu sicer okrepi zavest samega sebe, tako obnašanje pa zgradi trden most od staršev do otrok. Otroku bo staršem zaupal in ne bo hodil drugam iskati priznanja, ki ga v teh letih nujno potrebuje. Saj ni treba, da puste otroku, da jim čez glavo zraste; toda napačno postopa, kdor hoče iz svojega otroka potuhnjence vzgojiti. Zato je nujno, da se vsak, ki hoče biti v resnici vzgojitelj, zna živeti v svojega varovanja. Marsikdaj je treba pri tem celo svoja vzgojna načela in mnenja premeniti; zakaj prav v naši dobi bi bilo najhujše, če bi hoteli vzgajati ljudi po enem in istem kopitu. Otroka je treba poznati in ga vzgojiti tako, kakor to njegovi naravi odgovarja.

Ni se pa treba teh nerodnih let preveč bati in vse slabo od njih pričakovati. Dostikrat so prav ta leta tista, ki dajo otroku podlago za njegovo poznejše krepostno življenje. Mlad človek si zdaj išče svoje vzore. In neprecenljive vrednosti je, če more tudi v svojem vzgojitelju gledati takega vzornega človeka. Voljo, ki je v teh letih v otroku posebej poudarjena, je treba usmeriti v to, da otrok prične samega sebe obvladati. Šele potem moremo reči, da res vzgajamo. Strogost naj se zdaj umakne zavesti odgovornosti, slepa pokorščina prosti odločitvi. V takih urah, tednih in letih postanejo starši svojim otrokom svetovalci in voditelji, otroci med seboj pa vzrastejo v resnične prijatelje. Otroku postane gospodar samega sebe in to je višek vse vzgoje. Iz površnosti pripelje otroka v globino čustva in od čustva k pameti. To je najlepši sad dobre vzgoje.

V teh letih sta oče in mati tudi dolžna, da svojega otroka vpeljeta v družinsko življenje, da mu jasno pokažeta vse skrbi in stiske, v katerih živita oče in mati ter vsa družina in mu pokažeta ves boj za obstanek, ki ga sama bojujeta. Tako se bo otrok lažje vdal v to, kar življenje od njega terja, ker bo uvidel,

da starša ne zahtevata žrtev in odpovedi od njega zato, da ga mučita, ampak ker jima pač življenje to nalaga. Otrok se bo podredil usodi, ne bo pa se ji slepo vdal, ampak ji bo skušal zagospodovati, če je dobro zrnje v njem.

Seveda hoče otrok v teh letih v družbo in te mu ne moremo kratiti, če nočemo, da postane zagrenjen in si sam poišče, kar mu ni dovoljeno. Vendar pa bodo skušali pametni vzgojitelji poskrbeti svojemu otroku dobro družino, kjer ne bo nevarnosti, da bi zašel v brezno. Le ob veliki uvidevnosti staršev je mogoče, da otrok brez hujše škode preboli svoja nerodna leta.

KUHINJA

Ocvrti krompirjevi korenčki. Pol kilograma krompirja, olupim, operem in skuham v slani vodi. Zalijem ga le v toliko, da voda komaj pokriva krompir. Ko je krompir kuhan, ga odcedim, pridenem 3 dkg surovega masla in zmešam krompir z dvorogljatimi vilicami, tako kot za pire. Mešanico denem na desko in napravim testo z dodatkom 8 dkg moke, 1 celega jajca, 7 dkg drobtin in 1 dkg nastrganega parmezana. Dobro pognjeteno testo narežem na koščke. Te koščke posvaljkam v za palec debelo vrstico in razrežem na 5 cm dolge korenčke, katere na koncih ošilim in jih povaljam v raztepenem jajcu in osušim v drobtinah ter cvrem na masti. Pred serviranjem utaknem v vsak korenček vejico zelenega petršilja, za časa zelenega korenčka pa vejico tega. S temi korenčki okrasimo meso ali pečenko, kadar napravim boljše kosilo.

Skofov kruh. 6 rumenjakov mešam s 14 dkg sladkorja toliko časa, da mešanica naraste. Tej mešanici dodam 4 dkg olupljenih na rezance zrezanih mandljev, 3 dkg rozin, limoninih lupinic, 12 dkg moke in nazadnje trd sneg iz 6 rumenjakov. Podolgasto obliko (pa srnin hrbet) dobro namažem z mastjo ali s surovim maslom, potrese s moko, zravnam testo po njej ter spečem v srednje vroči pečici. Ohlajeno pečenje narežem na 1 cm široke rezine in dam na mizo.

Francoska solata. Za to rabim 1 korenček, 1 korenino petršilja, košček zelene, četrt kilograma krompirja, par kislih kumaric, 2 rumenjaka, pol žlice gorčice, pol karfijole, par kaper. Krompir, petršilj in zeleno osnažim, operem, zrežem na kocke

in skuham. Karfijolo razdelim na posamezne rožice in tudi skuham. Kumarce tudi narežem na kocke. Posebej mešam rumenjaka in po kapljicah prilivam olja. Ko je dovolj zmešano, okisam z limoninim sokom in vse dodatke polagoma primešam. To solato denem v stekleno skledo in obložim z limoninimi rezinami.

Kvašeni flancati. Zamesi testo iz 1 litra bele moke, 3 dkg kvasa, žlice masla, soli in mlačnega mleka, da je srednje mehko, vendar ne tako mehko, kakor za krofe. Testo pokrij in postavi na toplo, dav zhaja. Vzhajano testo razvaljaj na debelino noževega roba, zreži na podolgaste kose, katerim narediš na sredini zarezo z nožem, pusti, da vzhajajo, nato pa jih polagaj v vročo mast in speci. Pečene posipaj s stolčnim sladkorjem.

Svinjska glava s kašo. Četrt kilograma svinjske glave skuham v dveh litrih vode. Med kuhanjem dodam juhi košček čebule, košček korenja, košček zelene, korenino petršilja, strok česna, nekaj zrnc celega popra, primerno soli in žlico paradižnikove mezge. Ko je glava kuhana, jo precedim in zakuham na njej četrt litra v vroči in mrzli vodi oprane kaše. Kuhano kašo stresem v skledo in obložim z v kose narezano svinjsko glavo.

SEJMI

4. marca: živ. in kram. Novo mesto, Unec, živ. in kram. Vransko, živ. in kram. Lemberg, rogat. živ. Ormož, gov. ovce, kože Koprivna-Veliki Dol, živ. in kram. Oplotnica, gov. in kram. Zabukovjen ad Sevnico, živ. in kram. Petrovče, gov., konj. kram. Murska Sobota. — **5. marca:** svinj. Ormož, gor. in konj. Ptuj, svinj. Dol. Lendava. — **6. marca:** živ. Ljubljana, svinj. Celje, Ptuj, Trbovlje, živ. in kram. št. Peter pod Sv. Gorami. — **7. marca:** živ. in kram. Sodražica, gov. in svinj. Mokronog, živ. Veržej. — **8. marca:** živ. Rakek, živ. in kram. Velika Loka, svinj. in drobn. Maribor, živ. in kram. Pilštajn. — **9. marca:** svinj. Brežice, Celje, Trbovlje.

Kranj. Na rednem ponedeljskem sejmu dne 19. februarja so prodajali živino po naslednjih cenah: voli I. vrste 6.50, II. 6, III. 5.50; telice I. vrste 6.50, II. 6, III. 5.50; krave I. vrste 5.50, II. 5, III. 4.25; teleta I. vrste 8, II. vrste 7; prašiči špeharji 10—11, pršutarji 8.50—9.50 din za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 12 do 14, telečje 16, svinjske 6—8 din za kg.

GOSPODARSKE VESTI

ŽIVINA

Ljubljana. Po podatkih z dne 22. februarja je cena živine v Ljubljani sledeča: voli I. vrste 6 do 7, II. 5.50, III. 5; telice I. vrste 6—7, II. 5.50, III. 5; krave I. vrste 5—5.50, II. 4—4.50; III. 3.50—4; teleta I. vrste 6—7, II. vrste 6; prašiči špeharji domači 9—10, sremski 10—10.50, pršutarji 8—8.50 din za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 16, telečje 18, svinjske 10 din za kg.

Kamnik. Na sejmu dne 13. februarja so plačevali živino takole: voli I. vrste 6.25, II. 5.50, III. 4.50; telice I. vrste 5.50, II. 5 III. 4.50; krave I. vrste 5, II. 4, III. 3; teleta I. vrste 6.50, II. vrste 6; prašiči špeharji 8.50, pršutarji 6—7.50 din za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 14—15, telečje 17, svinjske 16 din za kg.

Gornji grad. Po zadnjem poročilu je bila cena živine v gornjegrajskem okraju v začetku februarja sledeča: voli I. vrste 5—6, II. 4—5, III. 3—4; telice I. vrste 5, II. 4—5, III. 3.50; krave I. vrste 4—5, II. 3—4, III. 2.50; teleta I. vrste 5—5.50, II. vrste 4—5; prašiči špeharji 22.50, pršutarji 11 din za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 12, telečje 14, svinjske 9 din za kg.

Maribor. Na prašičjem sejmu dne 16. februarja so bili prašiči: 3 do 4 meseca stari 200 do 220 din komad, 5 do 7 mesecev 300 do 340, 8 do 10 mesecev 450 do 510, 1 leto 790 do 840 komad; na vago 1 kg žive teže 6.50 do 8.50 din, 1 kg mrtve teže 10.50 do 13.50 din.

Ptuj. Dne 14. februarja so veljali prašiči na sejmu: debele svinje 1 kg žive teže 8—8.25 din, pršutarji 7—7.75, plemenske svinje 6.50—7 din.

Murska Sobota. V prvih dne februarja so zaznamovali v okraju sledeče živinske cene: biki I. vrste 6, II. 5, III. 4; telice I. vrste 6, II. 4.50—5; krave I. vrste 3—3.50, II. 2.50, III. 2; teleta I. vrste 4.50, II. 4; prašiči špeharji 11.50, pršutarji 8—8.50 din za 1 kg žive teže.

CENE

Ljubljana. Pšenica 1 kg 2.50—2.55, ječmen 2.20—2.25; rž 1.95—2.15, oves 2.10—2.30, koruza 1.85—1.95, fižol 6—7, krompir 2; krma: sladko seno 100 kg 100 din, polsladko 90, kislo 70; slama 30 din. Ku-

rivo: premog tona 375—400, trda drva 100 do 110 din 1 kub. m, mehka drva 75, oglje kg 1.50—3.50 din.

Maribor. Pšenica 2.25—2.50 din 1 kg, ajda 2, ječmen 2.50, oves 2—2.50, rž 2, proso 2.50—3, koruza 2—2.25, fižol 6—7, grah 8—14, konoplje 7—11 din; krma: sladko seno 100 kg 150 din. Kurivo: premog (Peplenice) 100 kg 33—36 din, trda drva 1 kvad. 100—125, mehka drva 90—110, oglje 1 kg 1.25—2 din.

Kranj. Pšenica 1 kg 2.50, ječmen 2.25, rž 2.25, oves 2, oves 2, koruza 1.75—2, fižol 5—7, krompir 1.50; krma: lucerna 100 kg 150 din seno 125 din, slama 75 din; Sadje: jabolka (na trgu) I. vrste 6, II. 5, III. 4, suhe esplje 8—10 din. Med 24—26 din, neprana volna 24—28, oprana volna 34—38 din. Mleko liter 2—2.50, drva 1 kub. m 115—125 din.

Gornji grad. Pšenica 1 kg 2.50, ječmen 2.20, rž 2.30, oves 2, koruza 1.90, fižol 6, krompir 1.20; seno 100 kg 80 din, slama 40 din; drva 1 kub. m 50, mleko liter 2 din, surovo maslo kg 20 din, vino mešano pri vinogradnikih 4.50, finejše sortirano 5 din za liter.

Muska Sobota. Pšenica 1 kg 2 din, rž 1.60, oves 1.50, koruza 1.50, fižol 4, krompir 1.20; seno 100 kg 90—110 din, slama 50 din. Drva 1 kub. m 50—100 din, mleko liter 2 din, surovo maslo kg 25—28 din.

Ljubljanski trg

Cene mesa: govedina kg 8 do 14 din, jezik 14 do 16, vampi 8—10, pluča 5—6, jetra 10—12, ledvice 2—14, možgani 18—20 din; teletina 12 do 16 din, jetra 18—20, pluča 10—12, možgani 20—22, ledvice 14—16 din; svinjina 14 do 20 din kg, pljuča 8, jetra 12—14, ledvice 20, domača slanina 16, domače salo 17, mast 21—22, šunka (sveža) 20—22, prekajeno meso 16—20 dinarjev.

Drobnica: kostrunovo meso kg 8—10 din, jagnjetina 12—14, kozličevina 16—18 din.

Perutnina: piščanec komad 16—20 din, zaklan komad 25 din; kokoš in petelin komad 24—32 din, zaklan kg 24 din; raca komad 18—32 din, zaklana kg 22, gos komad 45—50 din, zaklana kg 22—26 din, golob komad 3—5 din.

PRAVNI NASVETI

Kdo je po najnovejših predpisih oproščen zemljarine. S. R. Vprašate, ali spadate tudi vi med tiste, ki so po najnovejših predpisih oproščeni zemljiškega davka, niste pa prav nič opisali vaših gospodarskih razmer. Zato vam moremo le povedati, kaj pravi najnovejša uredba o oprostitvi zemljarine. — Ta oprošča plačila zemljarine tiste kmetovalce, katerim se predpisuje samo zemljarina in ki katastrski čisti dohodek njih celokupnega zemljišča v območju ene davčne uprave ne znaša več kakor 1000 din. Davčnim zavezancem, ki so po tej uredbi oproščeni zemljarine, se odpisejo po uradni dolžnosti ves zaostali neposredni davek, takse in kazni za davčna in taksna kazniva dejanja do konca 1939 leta.

Znižanje ali črtanje davka. T. M. Ker niste mogli v redu plačevati davkov, so vam narasli na skoro 5000 din. Radi bi izvedeli, kako bi dosegli znižanje ali črtanje teh davkov. — Če vaši davčni zaostanki izvirajo iz l. 1937 ali pa so še starejši, lahko prosite še za odpis istih in postopajte tako, kakor smo razložili pod naslovom »prošnja za odpis davkov«. Pripominjamo še, da se ne more odpisati zaostanek tistim davčnim zavezancem, katerim se odmerja davek po § 6 zakona o skupnem davku na poslovni promet.

Skrb za pravilno mejo. L. Š. V. Imate gozd, ki ste mu pred 25 leti v prisotnosti vseh mejašev in zemljemerca določili mejo. Bojite se, da bi v teku časa kdo izmed mejašev ne začel trditi, da je kak del gozda priposestval in hočete zato dobiti izjavo od mejašev, da še zanaprej potrjujejo staro mejo. Vprašate, če jih lahko k taki izjavi prisilite. — Pametno je, če vi z mejaši skupno pregledate meje in obnovite mejnike tam, kjer so potrebni. Saj v gozdu lahko vsak mejaš na svoji strani zaznamuje drevesa na meji s tem, da jih malo obseka. Če mejaš ne bi hotel z vami skupno meje pregledati, pa storite vi to sami in zopet točno zaznamujte mejo, kot jo je pred leti zamljemerec zaznamoval. Če bi mejaš s to mejo ne soglašal, bo moral pri sodišču predlagati obnovo meje. Pri tem postopku se boste lahko sklicevali v dokaz za pravilnost vaše meje na naris, ki vam ga je pred leti napravil uradni zemljemerec in ki je tudi vrisan v katastrski mapi. Izjava mejašev, da potrjujejo staro mejo, bi bila le tedaj pomembna, če se ob taki priliki tudi meja pregleda in ugotovi njena pravilnost. Brez ogleda meje pa taka izjava ne pomeni mnogo, ker se vsak mejaš lahko

naknadno izgovori, da je mislil, da je stara meja, na katero je pristal, drugače potekala in da je bil pri podpisu izjave tedaj v zmoti glede obsega stare meje. Sama taka izjava tudi ni iztožljiva.

Premajhni deleži ob izročitvi posestva. F. J. V. Oče in mati lahko izročijo posestvo komurkoli. Če so posestvo izročili hčeri, ostalim petim otrokom pa določili dedne deleže, ne morejo ostali otroci zaenkrat, dokler še starši živijo, prav nič zahtevati, da bi se jim dedni deleži zvišali. Šele ob smrti očeta in ob smrti matere bodo posamezni otroci imeli pravico, da bodo od hčere — prevzemnice zahtevali dopolnitev nujnega deleža, v kolikor njim v izročilni pogodbi izgovorjeni deleži ne dosežejo višine dednega deleža bodisi po očetu ali po materi. V zavarovanje teh pravic lahko tisti otroci, ki mislijo, da so prikrajšani, že sedaj predlagajo pri sodišču, da se v zavarovanje tega dokaza izvrši sodna cenitev izročnega posestva. Višina nujnega deleža posameznega otroka se bo ugotovila ne samo po morebitnem imetju, ki sta si ga starši pridržali do smrti, ampak se bo vračunalo tudi izročeno posestvo in sicer po vrednosti ob času izročitve hčeri. Zato je pametno, da daste cenitev svoje strehe že sedaj izvesti, da boste v morebitni pravdi po smrti staršev imeli vse dokaze pri rokah in se bo sestra poravnala tudi brez tožbe.

Vdovska renta. M. A. D. Vaš mož je bil skozi 15 let zavarovan pri bolniški blagajni. Sedaj je umrl. Vprašate, če imate pravico do vdovske rente. — Po smrti zavarovanega člana pri OUZD imajo svojci pravico do pogrebne. Pravico do vdovske ali otroške rente pa imajo samo tedaj, če je bila smrt povzročena po obratni nezgodi ali pa je posledica že pred časom utrpele obratne nezgode. Smrt vsled bolezni, ki ni posledica obratne nezgode, ne daje svojcem pravice do rente.

Razdrta ljubezen. Š. J. Z. P. D. S fantom sta bila dve leti prijatelja, sedaj ga pa ne marate več. Vprašate, če lahko zahtevate od fanta, da vam vrne pisma, ki ste mu jih pisali. Fant namreč govori, da pisem ne da in vas bo s temi pismi prisilil, da ga poročite. — Če se ne marate s tem fantom poročiti, vas ne more s tožbo prisiliti, da ga poročite. Pisma mu v ta namen ne morejo koristiti. Ne morete pa fanta prisiliti, da vam pisma vrne. Lahko jih obdrži, saj so sedaj njegova, lahko jih požge, lahko pa tudi vrne. Se boste morala pač pogovoriti. Če se je fant resno pripravil za zakon in sam dal ni dal utemeljenega poverja za vaš odstop, mu boste morali povrniti vso resnično škodo, ki jo je zaradi vašega neutemeljenega odstopa utrpel.